

УДК 330.322:65.011.12

Отливанська Г.А.*кандидат економічних наук,
доцент кафедри**економіки підприємства та корпоративного управління
Одеської національної академії зв'язку імені О.С. Попова*

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ: ЗМІСТ ТА РОЛЬ В ЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Мета статті полягає в узагальненні теоретичних аспектів та практичних положень визначення ролі та змісту інвестиційної діяльності як складової економічної діяльності підприємства. Визначено двостій зміст інвестиційної діяльності підприємства, який розкривається в об'єктах інвестицій, що спричиняють безпосередній вплив через результати операційної та фінансової діяльності на формування поточного та майбутнього підсумкового результату економічної діяльності підприємства. Показано значимість інвестиційної діяльності підприємства, яка виявляється в сучасних напрямках інвестування, що змінюються та розширюються під впливом інформаційно-комунікаційних технологій та розвитку економічних відносин.

Ключові слова: інвестиційна діяльність підприємства, економічна діяльність, складова, зміст, напрями, інформаційно-комунікаційні технології.

Отливанская Г.А. ИНВЕСТИЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ: СОДЕРЖАНИЕ И РОЛЬ В ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Цель статьи заключается в обобщении теоретических аспектов и практических положений по определению роли и содержания инвестиционной деятельности как составляющей экономической деятельности предприятия. Определено двойственное содержание инвестиционной деятельности предприятия, которое раскрывается в объектах инвестиций, оказывающих непосредственное влияние через результаты операционной и финансовой деятельности на формирование текущего и будущего итогового результата экономической деятельности предприятия. Показана значимость инвестиционной деятельности предприятия, которая проявляется в современных направлениях инвестирования, изменяющихся и расширяющихся под воздействием информационно-коммуникационных технологий и развития экономических отношений.

Ключевые слова: инвестиционная деятельность предприятия, экономическая деятельность, составляющая, содержание, направления, информационно-коммуникационные технологии.

Otlyvans'ka H.A. INVESTMENT ACTIVITY: THE SUBSTANCE AND ROLE IN AN ENTERPRISE'S ECONOMIC ACTIVITY

The dual substance of an enterprise's investment activity is defined. It is revealed in the objects of capital and financial investments, which have a direct impact through the results of operational and financial activities on a creation of current and future results of an enterprise's economic activity. The significance of an enterprise's investment activity is shown. It is manifested in modern investment directions, which are changing under the influence of information and communication technologies and the improvement of economic relationships.

Keywords: investment activity of the enterprise, economic activity, component, content, directions, information and communication technologies.

Постановка проблеми. У сучасних умовах інвестиційна діяльність відіграє одну з провідних ролей на підприємстві, забезпечуючи можливості вирішення стратегічних завдань розвитку операційної діяльності, підвищення ефективності діяльності та конкурентоспроможності підприємства на ринку, закладає основу зростання його майбутньої цінності.

Інтеграція економіки України зі світовою змінює умови та вимоги щодо ведення інвестиційної діяльності вітчизняними підприємствами. Співпраця із закордонними інвесторами, поширення практики застосування міжнародних стандартів діяльності, впровадження західних технологій управління обумовлюють потребу подальшого вивчення теоретичних та практичних аспектів інвестиційної діяльності підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багатогранність інвестиційної діяльності підприємства розкривається через численні наукові праці. Зокрема, теоретичні основи інвестування на підприємстві розкриті в роботах І.О. Бланка, Н.І. Лахметкіної, Т.С. Пічугіної, Т.В. Теплової, Ф.М. Топсahalової, Н.А. Хрущ [1–7].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Зазначені вчені зробили значний вклад в дослідження сутності інвестицій, їх видів, результатів реалізації інвестиційних проектів, видів та способів застосування інструментів фондового та

грошового ринку, формування інвестиційної стратегії тощо. Водночас наявні дослідження інвестиційної діяльності підприємства не торкаються питань визначення змісту інвестиційної діяльності як складової економічної діяльності на підприємстві.

Мета статті полягає в узагальненні теоретичних аспектів та практичних положень щодо визначення ролі та змісту інвестиційної діяльності як складової економічної діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття «економічна діяльність» отримало сильне поширення як у науковій сфері, так і в практичній діяльності сучасного світу. Незважаючи на це, необхідно визначитись з поняттям, розглянути зміст та сферу практичного застосування терміна «економічна діяльність», оскільки в науковій літературі воно чітко не сформульоване. Зазвичай цей термін використовується в загальноприйнятому розумінні як сукупність дій, пов'язаних з виробництвом, розподілом і споживанням товарів та послуг на всіх рівнях у суспільстві.

Найбільш ґрунтовне пояснення сутності терміна «економічна діяльність» з тих, з якими нам вдалося ознайомитись, наведено в роботі А.К. Голубєва та інших вчених [8, с. 169–170], у якій зазначено, що «економічна діяльність підприємства об'єднує всі види робіт, які необхідно виконати, щоб цільовий споживач отримав необхідні йому товари та послуги.

Це сукупність дій, операцій, робіт (бізнес-процесів), виконання яких приводить до отримання відповідного набору продукції або послуг, які можуть задовольнити певні потреби і можуть бути продуктом обміну. Економічна діяльність стає доцільною тоді, коли на ринку існує певний платоспроможний попит на товари і послуги, які може запропонувати підприємство, і коли можливе отримання певного прибутку».

На практиці, використання терміна «економічна діяльність підприємства» пов'язане з порядком віднесення його до певного виду діяльності та галузі національної економіки відповідно до національного класифікатору видів економічної діяльності України (далі – КВЕД), який, окрім статистичних цілей, також використовується під час соціального та податкового регулювання діяльності, ліцензування, у системі тарифікації та інших напрямках. Згідно з методологічними роз'ясненнями до КВЕД [9] економічна діяльність має місце, коли для виробництва конкретних товарів і послуг використовується поєднання ресурсів, таких як матеріальні засоби (обладнання), робоча сила, технології виробництва або проміжні продукти. Таким чином, для економічної діяльності характерні залучення ресурсів, виробничий процес і випуск продукції (товарів або послуг).

Необхідно зазначити, термін «економічна діяльність» прийшов на зміну терміну «господарська діяльність», який використовувався в теорії та практиці економіки підприємства ще з часів існування Радянського Союзу. При цьому нині цей термін не тільки змінив назву, але й отримав розвиток, тлумачиться ширше, відображаючи різноплановість видів діяльності, що здійснюються підприємством. Наприклад, згідно з Л.М. Ліголенко, під економічною (господарською) діяльністю розуміється комплекс різних видів діяльності, які здійснює підприємство, операційної, маркетингової, логістичної, інвестиційної, фінансової [10]. Це формулювання наближене до поняття, що надано в стандартах бухгалтерського обліку України (ПСБО), положення яких визначають порядок і зміст фінансової звітності для різних суб'єктів господарювання, що надають фінансову інформацію, корисну для нинішніх і потенційних інвесторів, кредиторів у прийнятті рішень про надання ресурсів про це підприємство [11]. Відповідно до ПСБО підприємство може здійснювати як звичайну, так і надзвичайну діяльність. Остання пов'язана з виникненням надзвичайних подій, під якими розуміється подія або операція, яка відрізняється від звичайної діяльності підприємства, та не очікується, що вона буде повторюватися періодично або в кожному наступному звітному періоді [11]. У звичайних умовах ведення діяльності підприємства здійснюють операційну, інвестиційну та фінансову діяльність. Отже, економічна діяльність підприємства є органічною цілісністю реалізації всіх її видів, а саме операційної, фінансової та інвестиційної діяльності.

Розглянемо характерні особливості складових економічної діяльності, а також визначимо роль інвестиційної діяльності підприємства.

Зміст операційної діяльності підприємства визначається його галузевою приналежністю, яка обумовлює специфіку організації та реалізації основної діяльності підприємства. Розглядаючи зміст операційної діяльності підприємства, І.О. Бланк [1] виділяє такі суттєві особливості, які дають змогу визначити операційну діяльність як первинний і пріоритетний вид економічної діяльності підприємства,

а інвестиційну та фінансову, відповідно, як такі, що забезпечують її.

Закон України «Про інвестиційну діяльність» формулює поняття інвестиційної діяльності як сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій [12].

З точки зору відображення інформації в міжнародних стандартах фінансової звітності (МСФЗ) та стандартах бухгалтерського обліку України інвестиційна діяльність розглядається як придбання і продаж довгострокових активів (включаючи необоротні та фінансові), а також інших інвестицій, які не є еквівалентами грошових коштів [11; 13].

У сучасній науковій літературі існують два підходи до розуміння змісту інвестиційної діяльності, а саме вузький і широкий [2, с. 8, 11]. У вузькому сенсі інвестування розглядається як процес перетворення інвестиційних ресурсів на вкладення, а в широкому – будь-який процес, який має на меті збереження та збільшення вартості грошових або інших засобів. Отже, економічна сутність інвестиційної діяльності визначається як єдність процесів вкладення ресурсів і отримання доходів у майбутньому [2, с. 8, 11].

На рівні підприємства для трактування поняття «інвестиційна діяльність підприємства» звернемося до визначення, яке надав І.О. Бланк: «інвестиційна діяльність підприємства являє собою цілеспрямовано здійснюваний процес вишукування необхідних інвестиційних ресурсів, вибору ефективних об'єктів (інструментів) інвестування, формування збалансованої за вибраними параметрами інвестиційної програми підприємства (портфеля) забезпечення її реалізації» [1, с. 19]. Проте, незважаючи на розкриття змісту, в цій дефініції скоріше закладене коло основних завдань та етапів реалізації інвестиційної діяльності підприємства, успішне виконання яких у змозі забезпечити її ефективність. Також інвестиційну діяльність підприємства розглядають як сукупність інвестиційних рішень за термінами, ризиками, об'єктами інвестування та практичних дій щодо їх реалізації [5, с. 17].

Інвестиційну діяльність підприємства як процес обґрунтування та реалізації найбільш ефективних форм вкладення капіталу, спрямованих на розширення економічного потенціалу підприємства, можна поділити на два основні типи, а саме внутрішню та зовнішню [13]. До внутрішньої діяльності відносяться розширення виробничої потужності, технічне переозброєння та реконструкція підприємства, збільшення обсягу випуску продукції, створення нових видів продукції; до зовнішньої – участь у діяльності інших підприємств, надання кредитів, фінансові інвестиції тощо.

Загальновідомо, що успішні підприємства, які працюють на ринках Європи, Америки й Азії використовують фінансові інвестиції як додаткове джерело доходу, підтримки ліквідності діяльності підприємства тощо.

В умовах вітчизняного ринку поки складно говорити подібним чином про інвестиції у фінансові активи. Передусім це пов'язане з недостатньою розвиненістю фондового та грошового ринків країни. Однак не можна не враховувати значний потенціал таких інвестицій, який, на жаль, не використовується повною мірою в нашій країні. Крім того, вкладення у фінансові інструменти фондового та грошового ринку переважно повинні мати більш високу прибутковість, ніж проекти капітального інвестування підприємства. Отриманий у результаті фінансових інвестицій «підвищений» дохід підприємство

може спрямовувати на розширення джерел інвестування операційної діяльності. Якщо ж рівень прибутковості фінансових інвестицій менше за наявний рівень прибутковості інвестування операційної діяльності, то це буде негативно впливати на загальний рівень ефективності економічної діяльності підприємства. Також такі інвестиції у фінансові інструменти відведуть ресурси від інвестування операційної діяльності, які, як зазначено раніше, крім додаткового доходу підприємства, створюють основу розширення його економічного потенціалу, конкурентні переваги тощо. Можливим вагомим обґрунтуванням фінансових інвестицій зі зниженою прибутковістю є значно менший рівень ризику під час їх реалізації, а також наявність у підприємства тимчасово вільних коштів за умови високої ліквідності активів, що інвестуються.

Таким чином, інвестиційна діяльність є органічною, невід'ємною складовою економічної діяльності підприємства, що має двоїсту природу.

З одного боку, інвестиційна діяльність є тією основою, що створює передумови або базу для розвитку операційної діяльності [14]. Напрями інвестиційної діяльності визначаються потребами розвитку та специфікою операційної діяльності підприємства, тоді як остання генерує основні грошові потоки, що виступають фінансовим забезпеченням інвестиційної діяльності підприємства. Інвестиції в розвиток операційної діяльності можуть як відноситися до суто внутрішньої інвестиційної діяльності підпри-

ємства, тобто до реалізації вже затверджених проєктів, пов'язаних з придбанням нового обладнання, впровадженням нових технологій тощо, так і мати зовнішню спрямованість. Такі інвестиції пов'язані з придбанням паїв або акцій певних підприємств чи підприємств загалом залежно від цілей інвестиційної стратегії, діяльність яких так чи інакше пов'язана з операційною діяльністю підприємства інвестора. Ці інвестиції спрямовуються у підприємства, що можуть стати частиною мережі збуту продукції підприємства інвестора або постачальником виробничих ресурсів для нього тощо.

З іншого боку, інвестиційна діяльність також передбачає вкладення капіталу в інструменти фондового та грошового ринків з метою забезпечення додаткового фінансового доходу підприємству (рис. 1).

Отже, виступаючи базовою складовою розвитку операційної діяльності через капітальне інвестування, інвестиційна діяльність також передбачає вкладення капіталу в інструменти фондового та грошового ринків, які можуть і виступати як засіб забезпечення розвитку операційної діяльності, і бути спрямовані у ті фінансові інструменти, що забезпечують підприємству додатковий фінансовий дохід.

Багатогранність можливостей реалізації інвестиційної діяльності підприємства обумовлює підвищення вимог щодо вибору кожного конкретного напрямку. Ці вимоги відображаються у виборі інвестиційного рішення не тільки з точки зору його ефективності, але й точки зору впливу на загаль-

Рис. 1. Інвестиційна діяльність як вид економічної діяльності підприємства

Джерело: складено на основі опрацювання джерел [8–14]

ний результат економічної діяльності, першочерговою поряд з іншими напрямками тощо. Підвищення вимог до прийняття інвестиційного рішення до реалізації пов'язане зі змінами у сучасному світі, які відбуваються внаслідок бурхливого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та чинять безпосередній вплив на зміст інвестиційної діяльності підприємства, відкриваючи нові можливості для розвитку та вдосконалення різних сторін економічної діяльності підприємства. Зокрема, використання Інтернету відкриває нові можливості щодо пошуку інвесторів, залучення фінансових ресурсів на інвестиційну діяльність, вибору об'єктів інвестування тощо. Підвищується роль соціальної відповідальності під час прийняття інвестиційного рішення до реалізації. Відбуваються зміни у змісті інвестиційної діяльності через розширення основного кола напрямів інвестування коштів. Незалежно від основного виду економічної діяльності, щоб залишатись конкурентоздатним, підприємству разом з виробничою діяльністю необхідно інвестувати в інформаційні та мережеві системи, пов'язані з удосконаленням організації, планування, контролю за різними видами діяльності та ресурсами підприємства. Таким чином, за сучасних умов розвитку економічної діяльності підприємства можна виділити такі основні (новітні та традиційні) напрями інвестиційної діяльності підприємства:

- розвиток основної операційної діяльності через впровадження та поширення інформаційних мережевих систем управління, що регулюють та координують бізнес-процеси компанії, систему управління якістю, бюджетування тощо;
- нове будівництво;
- реконструкція, технічне переозброєння, модернізація;
- створення та розвитку нематеріальних активів;
- освоєння нових ринків та регіонів тощо;
- удосконалення продукції, послуг, створення нових послуг, матеріалів;
- розвиток маркетингової діяльності через впровадження та поширення CRM (customer relationship models);
- науково-дослідні та досвідно-конструкторські роботи;
- розвиток і створення людського капіталу через систему освіти, курсів, стажувань, щоб забезпечувати розвиток необхідних та економічно ефективних навиків працівників;

Висновки. Інвестиційна діяльність підприємства є органічною, невід'ємною складовою його економічної діяльності, має двоїстий зміст, оскільки одночасно пов'язана з реалізацією капітальних та фінансових інвестицій, які чинять безпосередній вплив через результати операційної та фінансової діяльності на формування поточного та майбутнього підсумкового результату економічної діяльності підприємства.

Значимість інвестиційної діяльності підприємства виявляється в сучасних напрямках інвестування

коштів, які змінюються та розширюються під впливом поширення інформаційно-комунікативних технологій та розвитку економічних відносин. Напрями інвестиційної діяльності сучасного підприємства спрямовані на проекти, програми та дослідження щодо розвитку операційної діяльності підприємства, зокрема на розвиток маркетингової діяльності через впровадження та поширення CRM, інвестиції в інформаційні та мережеві системи, що регулюють та координують бізнес-процеси, систему управління якістю, бюджетування; розвиток і створення людського капіталу, матеріальних та нематеріальних активів; придбання частки в інших підприємствах, діяльність яких пов'язана із забезпеченням і створенням додаткових можливостей щодо розвитку операційної діяльності підприємства інвестора; інвестиції в інструменти фондового та грошового ринку.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бланк І.О., Гуляєва Н.М. Інвестиційний менеджмент: підруч. / за заг. ред. А.А. Мазараки. Київ: Київ. нац. торг.-екон. унт, 2003. 398 с.
2. Лахметкина Н.И. Инвестиционная стратегия предприятия: учебное пособие. Москва: КНОРУС, 2006. 184 с.
3. Инвестиционный менеджмент: учебник / коллектив авторов; под ред. Н.И. Лахметкиной. Москва: КНОРУС, 2016. 262 с. (Бакалавриат и магистратура).
4. Пічугіна Т.С., Забродська Л.Д. Інвестиційна діяльність підприємства: сутність та зміст управління. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. 2013. Вип. 2 (1). С. 146–154. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/esprstp_2013_2\(1\)_23](http://nbuv.gov.ua/UJRN/esprstp_2013_2(1)_23).
5. Теплова Т.В. Инвестиции: учеб. для бакалавров. Москва: Юрайт, 2011. 724 с.
6. Топсахалова Ф.М. Инвестиции: учеб.-метод. пособие. URL: <https://www.monographies.ru/ru/book/section?id=2652>.
7. Хрущ Н.А. Інвестиційна діяльність: сучасні стратегії та технології: монографія. Хмельницький: ХНУ, 2004. 309 с.
8. Голубев А.К., Стрий Л.А., Захарченко Л.А. Экономика и управление на предприятии: основные тенденции и проблемы развития: монография / под ред. П.П. Воробийко. Saarbrücken: LAP Lambert Academic Publishing, 2015. 284 с.
9. Національний класифікатор України. Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10>.
10. Ліголенко Л.М. Концептуальні засади економічного управління підприємством. Вісник ХНТЕУ. 2013. № 3. С. 5–16.
11. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 7 лютого 2013 року № 73. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
12. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18 вересня 1991 року № 1560-12; редакція від 18 грудня 2017 року. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
13. Економіка телекомунікацій: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів / за заг. ред. В.М. Орлова. Одеса: ОНАЗ, 2014. 512 с.
14. Міжнародні стандарти фінансової звітності. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_010.
15. Ример М.И., Касатов А.Д., Матиенко Н.Н. Экономическая оценка инвестиций: учебник / под ред. М.И. Ример. Санкт-Петербург: Питер, 2008. 480 с.